

Ինչպիսիք արդարեան, սահման չունեցող
լար, հիմնված իրական քննարկողական
նիւմէրով արդարեւ արդարեւ հաճախ
զիսեան հայրապետ աղանակի իր
լեւելիքի ինչ խոստովանելու իր
լուծումը :

Վարձաւ 16 յուլիս 1872

Առ Երեսօրհանական քննարկող
Գործող Էջմիցի և միացեալ թաղից
Պետկիւն և Արեւմտեան Գեղի

Թաղիկոն կողմանէ նոր քննարկող երես-
փոխան Էջմիցի հրաժարած լինելով
քննարկողական ժողովի նորոգ քննարկելի
մեկ երեսփոխանի համար եւ ապա տեղի
թուով հետեւեալ քննարկելուց ցանկը
պատրաստեց ի գիւրդութիւն քննար-
կաց :

- Մեծ. Աւետիս Է. Գեղիկեան
» Պողոս » Իրիկեան
» Արթուր » Պէլլիկեան

Աւետի թաղիկոն երեսփոխանական քնն-
արկող Կ'հրաժարեալն սոյն ցանկէն և կամ
քննարկութեան պայմաններն ունեցող
ուրիշ արժանաւոր անձերէ մէկ անձի
մը անուն պարզ թղթով վրայ գրելով
յառաջիկայ երկուշաբթի որ է օգոստ.
14 մինչև ի ժամ և անձամբ բերել և-
կեղեցւոյ խորհրդարանը և ձգել քուէ-
տուփին մէջ, ի ներկայութեան քնն-
արկողական ժողովոյ, սոյն որոշեալ ժա-
մէն վերջը եկած քուէները անընդու-
նելի համարուելով քուէհամարը պի-
տի կատարուի :

Քննարկողական իրաւանց տէր անձանց
քննարկելուց ցանկերը եկեղեցւոյ բակը
կախուած է :

Նախագահ քննար. ժողովոյ
Պետրոս Բաղդասար Բաղդասար
1872 օգոստոս 3 Օրոտու

... Խմբագիր :

Ինչպէս որ ամեն տարի Հայկոհեան
քննարկութեան հաշիւները լրագրաց մի-
ջոյաւ կը հրատարակէինք, նոյնպէս
այս տարի ի գոհունակութիւն սրտէ
տնօրէն ժողովոյ ներկայութեամբ ման-
րամանաբար հաշիւները տեսնեալ ու
առջի տարուան վրայ բաւական մեծ
աւելումներով մը դատեալ շնորհիւ
Մեծ. անդամակցաց ջանից և աղքա-
սէր նախարարաց օգնութեամբ :

Ահա՛ ինչպէս որ կը տեսնուի յետ-
գայ ցուցակին մէջ արձանագրուած
անձանց անուանքը, նոյն համայն Օր-
տուցոյ կողմանէ շնորհակալութիւն-
նիս կը մատուցանեմք, և յոսով եմք
որ իրենց ազգասիրական ջանքերն
յետագայ տարւոյ մէջ ալ դորձագրելէ
չը պիտի զլանան ի պարծանք Օրտու-
ցոյց : Կը խնդրեմք որ ներկայիս ձեր
պատուական լրագրոյն նախորդ թեր-
թերուն մէկուն անկեանք մէջ զետե-
ղելու բարեհաճիք ի շնորհակալութիւն
մեծագոյն անդամակցաց և աղքա-
սէր նախարարաց :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՆՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՆՆԱՐԿՈՒԹԵԱՆ Յ'ՕՐՏՈՒ
ՏՐԳ. ՔՐԺԱՆ 4 րդ. տարի
Օտու լրտու 100 զիւ հաշուով

Նախորդ տարուան դրամա-	
Գրուելը	110
Բաժանորդացին 72 տարւոյն	
88 բաժանորդէ	18 78 3/4
Նախորդ տարուան դրամա-	
Գրուելու 0.0 10 1/2 էն շահը	19 20
72 փարով. 24 Պիւլլիկեան	
Գրիգոր Էջմիցի շնորհիւ ի նախադրութեան տար-	
ուած թատերական ներկա-	
յայտմէն եղած հատկութիւն	54 20
Գանձապետի ձեռնարկ հա-	

Լաքեալ նուէր	4 36 1/2
Տնօրինութեան ձեռնարկ հա-	
Լաքեալ նուէր	6 49 1/4
Գանձապետի հատկութիւն	0 66 1/2
	213.71

Վաւերացեալ ի ներկայութեան Տնօ-
րէն ժողովոյ :

Ատենապետ Գանձապետ
Յովակիմ Բ. Անդրէասեան Մ. Պ. Հէլլիկեան

Փանոսեան վարժարանում, հէ՛մ ին-
կիլիդէտէն Էրմէնիճէյէ մեղաւորի քի-
ֆայէտէ թէրճէմէ իտիպիմէքտէ օլան
շակիրտանա պիր թէյլիդաթ օլմագ
վէ հէ՛մոն էհայկմիդէ ինկիլիդ միլլէթի
կիպի պիր պիւյիւք միլլէթին թարի-
խինի հիշ տէյիլի Իսէ մուլթաւարձա
պիւլթիմէք նիլլէթիլէ, չու աթիւտէքի
թէրճէմէլէրի բէյ տէր բէյ տէրճ ու
պէհան իթմէլիկի միւնասիպ կէօրմիւ-
չիւդ տիր :

ՊԱՏԱՌԻԹԻՒՆ ԱՆԳՂԻՈՅ

ԳԼՈՒԽ 1

ՀԻՆ ԲԻՐՏԱՆԻԱ

(Բրիտանի 55 տարի առաջ)

Հարկաւոր տարիներէ առաջ Մեծն
Բրիտանիոյ կողմէն, լի էր անտառնե-
րով, որոց մէջ բնակող եղջերուներու
և արջաներու մեծ խումբեր, նաեւ
նապաստակներ, աղուներ, արջեր,
զայրեր, և վայրի խոզեր կային :

Ասիական անդին խիտ ծառաց մէջ տե-
ղերք կոչու կոհնիկէն շինուած և ցե-
խով ծեփուած խրճիթներու խումբեր
կային, ահա ասոնք էին գիւղերը և
քաղաքները, Աւելի բաց տեղերը թը-
վուա վայրերուն և ծախներուն, և
մինչև Եմփր եզերող կանաչ գաւառ-
վայրերուն վրայ հազարաւոր ոչխարք
կարածուէին, և ժողովուրդը կ'ապրէր
որսով, կամ իրենց խոզներուն մսովը
և կ'աթովը : Ոմանք ձկնորս էին, և ի-
րենց պղտիկ ունեւիտ ոտներէ շինած
և ժրթելով ծածկած նաւակները, գե-
տերու և լիճերու վրայ թնթեւ կեր-
պով կը տատանէին : Բայց ոչ այդեւ-
տան և ոչ ալ պարտեղ կար, և բայ ի
կողմէն հարաւային արեւելեան կողմէն
և ոչ մէկ տեղ մը արմատաց ածիլը չէր
տեսնուէր :

Բրիտանիոյ այդ մասին մէջ բնակողք,
արուեստներու և կենաց հանգստու-
թեան վրայ, կ'ըզիարեւակներուն միւս
մասերէն աւելի բան գիտէին : Նոքա
աւելի ազգէկ տուներ կը շինէին, կը ցա-
նէին և կը շնէին, և իրենց հունձքե-
րը գիլլելու համար գետին մէջ փոսեր
կը փորէին, և իրենց ոչխարներուն
բուրգէն տաք պահող թանձր հան-
դերներ կը շինէին : Միւս Բրիտանի-
այիք ինքնինքնին մարթնով կը ծած-
կէին, կամ առանց հաղուտի պըտը-
տելով, և մի միայն իրենց մարմինը ա-
կոչուած անտառային տունկի մը հիւ-
թովը կ'ապրէին ներկելով գոհ կըլա-
յին, և զարդարանաց համար, իրենց
մարմնոյն վրայ ասեղներով տարօրինակ
պատկերներ կը բանէին, ինչպէս որ
վայրերի երկրներու ոմանց բնակիչնե-
րը մինչև այսօր կընեն :

Բրիտանիոյ բուն արեւմտեան-հարա-
ւային կողմը, ժողովուրդը ակնհայտ
մէջ կ'աշխատէին, և հեռու երկրներէ
վաճառականներ կուգային, լէնտա լէնտ
(ծայր երկրի) կուգած տեղը, իրենց
հետ աղ և բրուտի վաճառքներ բերե-
լով, որպէս զի փոխանակութեամբ կա-
րենան Գորնուօլի անագը ստանալ :

Բրիտանիայի բնիկները շատ մը դա-
նաղան ցեղերու բաժնուած էին, և

շատ անգամ իրարու հետ կը պատե-
րազմէին : Ամեն մէկ ցեղ իրենց գլխա-
ւորն ունէր, բայց Տրուիտ կոչուած
քահանաները գլխաւորներէն աւելի զօ-
րաւոր էին, և ժողովուրդը անոնցմէ
շատ կը վախնար և կը յարգէր զա-
նոնք, Տրուիտները չկրցան սովորեցնել
անոնց Միակ ճշմարիտ Աստուածը պաշ-
տել, փոսն զի նոյն իսկ իրենք չէին
ճանչնար զԱսի, բայց ասոնք ճշմարիտ
և օգտակար բաներ ալ սովորեցուցին,
կեղծ և փաստակար բաներու հետ խա-
ռքն : ասոնք գիտէին թէ անտառնե-
րու մէջ ասղին անդին վայրենաւոր
աճող տունկերու միջոցաւ մի քանի
հիւանդութիւնները ինչպէս բժշկելու
էր, և կը հասկընային թէ ինչպէս շնե-
քեր և վայրենիք, երկաթեղէն և
պղնձեղէն գործիքներ շինելու էր : Նո-
քա ժողովուրդին համար օրէնքներ չի-
նեցին, և Տրուիտներէ ոմանք Բրիտա-
նիոյ մէջ պատահած գլխաւոր բանե-
րուն, արեգակնան և լուսնի և աստղե-
րուն վրայ, ստանաւորներ շարադրե-
ցին, և զանոնք իրենց տաւիղներով
կերպէին :

Քարերու մէջ չըմանակները որոնք
տակաւին մասամբ կը կենան Սթոն-
հէնճի մէջ և ուրիշ շատ տեղեր, Տը-
րուիտի տաճարներուն միացորդներն ըլ-
լալ կը հաւատացուին : Բայց, ընդհան-
րապէս, քահանաները խորին առանձ-
նական կեանք մը կը վարէին անտառ-
ներուն մէջ, հոն անոնք իրենց աղօթք-
ները կը մատուցանէին կայսիններուն
չուքին տակ, զորս նուիրական ծառեր
կը համարուէին : Եթէ կայսինի մը վրայ
ոտաղաւեր տունկի մը տնիք տեսնուէր,
հանդիսաւոր տոնախմբութիւն մը կըլ-
լար : Տրուիտներու գլխաւորը, երկայն
և ճերմակ չըմաղեւտները հազաւթ ի
տես բոլոր ժողովուրդեան ծառին վրայ
կըլլար, ոսկեղէն մանգաղով մը յիշ-
եալ տունկը կը կտրէր : Սոյն տունկը,
իր խիտ թանկագին գեղ մը կը պահ-
ուէր, և յետոյ ճերմակ ցուլեր կը զոհ-
ուէին, և մեծ ուրախութիւն կըլլար :
Բայց Տրուիտներու սովորութիւններէն
ոմանք ստուարի կերպով անոնք էին,
նորա մարդկային էակներ ալ կը դո-
հէին, և երբեմն շատ մը կենդանի ան-
ձինք ամենքը ի միասին կ'այրուէին,
ուր որ քահանաներուն բարձրագոյն եր-
գելով, զոհներուն ազգականները և ա-
ղիւղորմ ճիւղեր կը խեղդուէին :

Փափաքելի էր որ այս տեսակ սոս-
կալի գործոց վերջ մը տրուէր, թէ և
ատիկայ ըլլաւ համար, Անդրիայ օ-
տարէն յաղթմովին ալ պէտք ըլլար,
և վերջապէս նոյնպէս իսկ եղաւ :

Ա. Յ. Գաբամանեան

ԳԼՈՒԽ 2

ՀՈՒՎԻՄԱՆՅԱՆ ԲԻՐՏԱՆԻՈՅ ՅԱՂՈՒՆԷԼ

ԲԻՐՏԱՆԻՈՅ ՄԵՋ ԲԻՐՏԱՆԻՈՅ

(Բրիտանի 55 տարի առաջ և
Բրիտանի 550 թուական)

Այն ատեն տշխարհիս ամենէն Դո-
րաւոր ժողովուրդը Հոմիմայիցիք էին.
որ գրեթէ Եւրոպիոյ Արեւմտեան և Մի-
ջին կողմերու բոլոր ազգերը յաղթած
էին, և Բրիտանի 55 տարի առաջ, ի-
րենց զօրապետներէն Յուլիոս Կեսար
անուն մէկը Բրիտանիոյ վրայ յարձա-
կեցաւ, բայց շատ յաջողութիւն չի գը-
տաւ, և Բրիտանի 53 տարի ետքն էր
(այսինքն Կեսարի ժամանակէն 100 տա-
րի ետքը) որ Հոմիմայիցիք իրօք Բը-
րիտանիա յաղթելու ելան, Այս յաղ-
թութիւնը շատ մը սաստիկ պատերազմ-
ներով կըլլաւ ձեռք բերուել, զի թէ-
պէտ Բրիտանացիք քաջ էին և իրենց

երկիրը կը սիրէին, բայց Հոմիմայիցի
դիւնորներն ալ քաջ և միանգամայն ա-
նոնցմէ ազգէկ զինեալ էին, և բայ աս-
կէ լաւ կարգաւորեալ, ու իրենց հրա-
մանատարներուն հնազանդելու սովո-
րած էին, որու հակառակ Բրիտանացիք
վայրի ու անկարգ բազմութեան մը նը-
ման կը պատերազմէին :

Հոմիմայիցիք կըլլային բոլոր հարա-
ւային մասը նուաճելէն ետեւ յառաջա-
ցան դէպ ի հիւսիսային կողմը, զոր
Սկոթիա կը կոչենք. իսկ Հոմիմայե-
ցիք զայն Գալէտոնիա կանուանէին :

Հոմիմայիցիք հոն այնչափ ազգէկ չի
յաջողեցան, փոսն զի իրանց մէջ բնա-
կող ցեղերը չի կրցան յաղթել, և ա-
նանկ անբերրի գետիններով ժայռերով
և ճախիններով խոպանացեալ երկրի մը
մէջ իրենց զինւորները շատ ուտելիք
կամ բնակարան չի գտան :

Բրիտանիոյ մէջ Հոմիմայիցիք շատ
մը փոփոխութիւններ բրին. ճախիններ
չորցուցին, անտառներ կտրեցին, եր-
կիրը այդեւտաններու և արմատաց դաշ-
տերու վերածեցին, գեղեցիկ տուններ
և տաճարներ շինեցին, և զօրաւոր պա-
րիսպներ ու աշտարակներ կանգնեցին
իրենց քաղաքները պաշտպանելու հա-
մար, Հոմիմայիցւոյ ժամանակը Տօլլո
և Բէնթի մէջ եղող քանի մը ուրիշ նա-
ւահանգիստներ շատ կարեւոր տեղեր
էին, այսպէս էին նաեւ Եօրք, Գոլլէս-
թըր և Լինգօլն, Հիմալուան Սուրբ Ալ-
պանի շէնքի տեղին կըլլէր գեղեցիկ քա-
ղաք մը կար և ուրիշ մ'ալ Պէթ հի մէջ,
որոց առաջնորդող գեղեցիկ ճամբաներ
կային :

Բրիտանացիք այս գործերուն օգ-
նելու բռնադատուեցան, և աստիճա-
նաբար իրենց համար գեղեցիկ տուններ
շինել, իրենց երկիրը մշակել և բանջա-
րեղէնի, խաղողի և խնձորներիներու
պարտէզներ շինել սորվեցան, փոխա-
նակ անտառներու մէջ վայրի կերպով
աճող կայսիններով (բաւաւաւ), վայրի
սալորներով և ուրիշ վայրի պտուղնե-
րով դահ բլլաւ : Բրիտանացւոյ երե-
տաւարները Հոմիմայիցի տղայոց նը-
ման կեանք վարել և հաղուիլ սորվե-
ցան, և անոնց հետ դպրոց իրթային,
և շատերն ալ զինւորութիւն սորվելով,
հեռու երկրներ կ'երթային Հոմիմի
կայսերաց համար պատերազմելու : Հը-
ռոմիմայիցւոյ յաղթութեան միջոցաւ
Բրիտանացւոյ համար յառաջ եկած
բարիքներէն մէկը (որն որ եղած բա-
րիքներուն ամենէն մեծն էր) իրենց
փրկիչ Աստուածը ճանչնալն էր :
Հոմիմայիցւոյ Բրիտանիա եկած ժա-
մանակը Բրիտանացիք բազմաստուծ-
եան կռապաշտներ էին, բայց Աւետա-
րանը Հոմիմի մէջ քարոզուած էր, և
անոր ուրախուիլ աւետման ձայնը չու-
տով տարածուեցաւ բոլոր այն երկրե-
րներու մէջ, որոց Հոմիմայիցիք յաղ-
թած էին : Իսկզբան Բրիտանացիք
հալածուեցան և 30% թուականին Ալ-
պան և շատ մը ուրիշ Բրիտանացիք ո-
րոնց անունները չենք գիտեր, իրենց
կեանքերէն հրաժարեցան և «մարտի-
րոսաց» ազնիւ բանակին հետ միացան :
Բայց ետքերը ճշմարիտ Աստուածապա-
տութեան թողտուութիւն եղաւ և
Բրիտանացիք Եկեղեցին աճեցաւ և ծաղ-
կեցաւ :

Հ. Յ. Նաբախեան

ՍԱՀՈՒ ԳԱՂԵՐՈՒ

ԳԱՐԱՊԵՏ Ե. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

Գաղթատա բէնճէլմովի քաղաքընտա

Ն. 29 իստի խանդեա